Niemodlin, 24.03.2023

Podsumowanie prac nad analizą SWOT

do

Lokalnej Strategii Rozwoju gmin Borów Niemodlińskich do roku 2027

W ramach przygotowania *Lokalnej Strategii Rozwoju* Partnerstwo Borów Niemodlińskich (PBN) przeprowadziło analizę aktualności zapisów SWOT dla obszaru Partnerstwa Borów Niemodlińskich. Materiał wyjściowy do pracy stanowiły zapisy LSR na lata 2014-2023. Praca warsztatowa nad analizami odbyła się podczas spotkań konsultacyjno-informacyjnych we wszystkich 8 gminach Partnerstwa Borów Niemodlińskich w okresie lipiec-sierpień 2022. W spotkaniach uczestniczyło 67 osób. Ich zadaniem była ocena czy i w jakim zakresie obszar Borów Niemodlińskich zmienił się na przestrzeni lat. Celem prac było określenie czy wskazane 10 lat temu zjawiska nadal występują, czy może pojawiły się nowe, kluczowe dla rozwoju obszaru.

Informacje zebrane od mieszkańców zostały uporządkowane przez Zarząd PBN, czego efektem są następujące zapisy analizy SWOT dla obszaru działania Partnerstwa Borów Niemodlińskich:

Silne strony/atuty:	**Wady/słabe strony:**
1. duża dostępność usług wynikająca z sąsiedztwa miasta wojewódzkiego, 2. dobre skomunikowanie wewnętrzne i zewnętrzne siecią dróg, linią kolejową Opole Zachodnie - Nysa i Wrocław-Katowice, sąsiedztwo autostrady A4, 3. położenie w trójkącie trzech rzek (Odra, Nysa Kłodzka, Biała z Osobłogą), predysponowanych do uprawiania sportów wodnych, 4. sprzyjający rolnictwu - najdłuższy w województwie - okres wegetacyjny, 5. łagodne ukształtowanie terenu, sprzyjające rekreacji rowerowej i konnej, 6. stosunkowo dobrze utrzymana przestrzeń publiczna (świetlice wiejskie, place zabaw, miejsca spotkań), 7. wyróżniająca w skali województwa sieć rezerwatów przyrody i innych obszarów chronionych, w tym Stawy Tułowickie i Niemodlińskie z największym w województwie stawem Sangów, 8. wyróżniające w skali województwa obiekty powyrobiskowe – kopalnie bazaltu, margla, 9. ugruntowana historycznie hodowla karpia, Karp Niemodliński,	1. słaba sieć transportu publicznego (PKS, bus), w znaczącej części w miejscowościach, w tym wykluczenie komunikacyjne seniorów, 2. nieliczne drogi rowerowe o charakterze komunikacyjnym, 3. chaotyczny rozwój wsi i przestrzeni publicznych, nieaktualne dokumenty planistyczne, nieciągłość polityki rozwoju, 4. słaba zdolność przeciwdziałania niepożądanym inwestycjom (wielkie osiedla, farmy fotowoltaiczne, farmy hodowlane, rolnictwo wielkopowierzchniowe), 5. niedostosowanie miejsc publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, seniorów, 6. „puste świetlice”- nieliczne miejsca posiadające stałą ofertę zajęć dla mieszkańców, 7. słaby rynek (produkcja- sprzedaż - kupno) produktów lokalnych/rolnych, 8. brak sieci wyznaczonych i oznakowanych tras turystycznych, informacji turystycznej, 9. zły stan większości zabytków, trudności z dostępem dla zwiedzających (zwłaszcza kościołów poza godzinami nabożeństw), 10. deklaratywny rozwój turystyki: gminy i organizacje postrzegają w tym potencjał, ale nie realizują projektów turystycznych, 11. niewystarczająca liczba punktów opieki nad

10. dziedzictwo kulturowe o znaczeniu międzynarodowym: Miejsce Pamięci Narodowej w Łambinowicach, cmentarz żydowski w Białej, 11. zorganizowane podmioty świadczące usługi turystyczne związane z dziedzictwem kulturowym: Centralne Muzeum Jeńców Wojennych, zamek Niemodlin, Moszna, Dąbrowa, Muzeum Ceramiki Tułowickiej, Muzeum Porcelany Śląskiej w Tułowicach (w organizacji), wieże widokowe w Białej, Muzeum kowalstwa w Prószkowie, izby regionalne, 12. znaczaca w skali województwa liczba dworów i kościołów reprezentujących większość stylów architektonicznych, 13. dostępne dla zwiedzających parki i ogrody: najstarszy ogród dendrologiczny w Lipnie, Dąbrowie, Mosznej, Niemodlinie, Tułowicach, Niewodnikach, Chróścinie, Łambinowicach (Pandora), 14. jedyna szkoła leśna w województwie w Zespole Szkół w Tułowicach, 15. wyróżniająca na skalę wojewódzką sieć grodzisk średniowiecznych, 16. imprezy o zasięgu wojewódzkim lub ponad wojewódzkim specyficzne dla obszaru: Karpik w Niemodlinie, Złota Kosa w Piątkowicach, Zamczysko w Dąbrowie, Parady Orkiestr w Białej i Prószkowie, Festiwal kultur w Białej, Pisankowanie w Tułowicach, Muzyczne Święto Kwitnącej Azalii w Mosznej, Piknik Lotniczy w Polskiej Nowej Wsi, 17. zgodne sąsiedztwo ludzi autochtonicznych i napływowych, Polacy, Niemcy, Ślązacy – tygiel kultur i związane z tym tradycje i produkty lokalne: wodzenie niedźwiedzia, babski comber, kroszonki, pisanki, kołatanie, noc świętojańska, Święty Marcin, 18. sołectwa i ich organizacje aktywnie działające w programie Odnowy wsi, często nagradzane, 19. nietuzinkowa aktywność przedsiębiorców w zakresie rozwoju oferty bazy rekreacyjnej (Rodzinny Park Rozrywki w Lipowej, Muzeum Robotów w Mosznej, stadniny koni), gastronomicznej i noclegowej, 20. silne tradycje rolnicze w gminach Biała i Strzeleczki.	seniorami oraz oferty dziennych zajęć dla seniorów, 12. niewystarczająca liczba punktów opieki nad dziećmi do lat 3, 13. rosnące obciążenie demograficzne osobami starszymi, 14. nieliczne organizacje pozarządowe z obrotami powyżej 50 tys. zł rocznie, nieliczne „pozarządowe lokomotywy rozwoju”, 15. problem z utrzymaniem aktywności członków w organizacjach, małe zainteresowanie obejmowaniem stanowisk w organach organizacji, 16. niski stopień wymiany pokoleń na stanowiskach samorządowych – zasiedzenie na stanowiskach funkcyjnych i wynikający z tego brak nowych pomysłów rozwojowych, 17. niski poziom wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy organizacjami społecznymi, niska liczba wspólnych (międzygminnych) projektów związanych z Borami, 18. mało inicjatyw zmierzających do zachowania dziedzictwa przyrodniczego ,brak spójnej polityki i działań w tym kierunku, 19. szczątkowa edukacja regionalna w istniejących placówkach edukacyjnych, 20. słaba aktywność i zaangażowanie w sprawy wsi u mieszkańców nowoosiedlających się (szczególnie u tych, którzy przeprowadzili się z miasta na wieś – efekt suburbanizacji Opola), 21. mała innowacyjność i energooszczędność rozwiązań stosowanych w inwestycjach (np. niskie wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, czy oszczędności wody), 22. mała liczba wizjonerów/ innowatorów (wizji przyszłości, pomysłów wykraczających poza zaspokajanie bieżących potrzeb), 23. wykluczenie cyfrowe osób starszych i ubogich, skutkujące nierównym dostępem do usług publicznych, 24. Nadleśnictwa, główny zarządzający Borami Niemodlińskimi, wykluczone z dofinansowania w ramach LSR.

Okazje/szanse: 1. dostępne środki z budżetu UE oraz programów krajowych i regionalnych, 2. polityka prosumencka w zakresie odnawialnych źródeł energii, 3. rozwój technologii cyfrowych, 4. dostarczanie wiedzy i doświadczeń przez imigrantów, 5. wzrost tendencji ekologicznych – powrót do wizerunku dawnej wsi i zdrowego żywienia (slow life, slow food), 6. zmiana kierunków rozwoju turystyki z biernej (słońce, piasek, morze) na aktywną (edukacja, ekscytacja, rozrywka)	**Trudności/zagrożenia:** 1. kryzys w Unii Europejskiej, zmniejszenie finansowania z UE po 2027 r., 2. wzrost tendencji antyeuropejskich, POLEXIT, 3. kryzys klimatyczny - ekstrema pogodowe, wyczerpujące się zasoby wodne i malejąca bioróżnorodność, 4. rozprzestrzenianie fakenewsów, teorii spiskowych, zaprzeczanie zmianom klimatu, 5. kryzys energetyczny, nieprzewidywalne ceny paliw i energii oraz utrzymująca się inflacja, 6. wojna i obciążenie systemów państwa napływem uchodźców, 7. powtarzające się stany epidemii/zagrożenia epidemicznego, 8. centralizacja zarządzania w wielu dziedzinach, 9. wzrost tendencji do indywidualizmu w spędzaniu wolnego czasu, pozyskiwaniu informacji, w życiu rodzinnym i społecznym, 10. traktowanie przez służby konserwatorskie zabytków rejestrowych i ewidencyjnych na równi, trudności ze strony konserwatorów przyrody utrudniające podejmowanie prac, a jednocześnie niemoc urzędnicza.

Przeprowadzenie analizy pokazało całościowy, uśredniony obraz obszaru działania Partnerstwa Borów Niemodlińskich, widziany oczami mieszkańców. Otrzymane wyniki dostarczyły konkretnych wskazówek dotyczących ważnych dla Borów zjawisk i trendów w otoczeniu, jak i dotyczących wykorzystania lub wzmocnienia potencjału Borów.

Aby wyciągnąć wnioski płynące z zebranych informacji rozważyliśmy ich wzajemne powiązania:
a) czy mocne strony pozwolą na wykorzystanie szans,
b) czy mocne strony pozwolą przezwyciężyć zagrożenia,
c) czy słabe strony uniemożliwią wykorzystanie szans,
d) czy słabe strony spotęgują zagrożenia?

Do określenia powiązań posłużyliśmy się poniższą matrycą logiczną, zaznaczając na niej skalę wzajemnego oddziaływania atutów, wad, szans i trudności, gdzie 0 – brak powiązania, 1 - średnie powiązanie, 2- bardzo duże powiązanie. Sprawdziliśmy, która z wymienionych korelacji jest najsilniejsza.

Na matrycy zaznaczyliśmy kolorem te obszary, które uzyskały najwyższą sumę punktów (3 najwyższe wartości punktowe).

	ATUTY																					WADY																								
OKAZJE		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1	2	2	8	1	0	2	2	2	2
	2	0	0	0	1	0	1	2	2	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	2	1	0	1	2	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	2	0	0	2	1	1	1
	3	1	1	0	0	0	1	1	0	0	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	0	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	0

| | | |

II. W celu przezwyciężania potencjalnych zagrożeń należy:

- 18. Korzystać z aktywności najlepszych organizacji pozarządowych i grup nieformalnych
- 7. Skupić się na zrównoważonym wykorzystaniu walorów przyrodniczych obszaru do działań rozwojowych,

i uzupełniająco

- 6. Organizować działania bardziej bazujące na dostępnej przestrzeni publicznej, niż inwestować tworzenie nowej infrastruktury,
- 19. Korzystać z wiedzy i pomysłów aktywnych przedsiębiorców działających w branży turystycznej i okołoturystycznej.

W podejmowanych działaniach należy zachęcać organizacje, biznes i podmioty publiczne do tworzenia oferty (miejsca pracy, rekreacja, edukacja, wypoczynek) związanej z zasobami przyrodniczymi, tworzyć przestrzeń do współpracy trzech sektorów oraz wymiany wiedzy i doświadczenia pomiędzy nimi.

III. Największą przeszkodą przy wykorzystaniu szans będzie:

- 18. Brak wiedzy i pomysłów na korzystanie z zasobów Borów Niemodlińskich do rozwoju obszaru oraz brak współpracy w tym zakresie,

a dodatkowo:

- 4. Niewystarczająca wiedza i kompetencje w zakresie planowania przestrzennego i ładu przestrzennego,
- 5. Zmniejszająca się liczba aktywnych i innowacyjnie śmiałych organizacji pozarządowych,
- 17. Niepodejmowanie współpracy i projektów wspólnych dla obszaru,
- 22. Brak wizjonerów, liderów, innowatorów lub ich niewystarczające zaangażowanie w sprawy lokalne.

W podejmowanych działaniach należy skupić się na pokazywaniu dobrych praktyk i rozwiązań innowacyjnych oraz partnerskich wokół zasobów przyrodniczych, podejmować się edukacji w zakresie planowania przestrzennego by nie utracić największego atutu obszaru (cenne tereny zielone), nastawić się na aktywizację i wspieranie organizacji pozarządowych działających w oparciu o lokalne zasoby oraz stworzyć ofertę dla utalentowanych osób, która zachęci ich do aktywności lokalnej (zamiast emigracji do większych ośrodków).

IV. Istniejące zagrożenia zostaną spotęgowane jeśli nie będziemy przeciwdziałać:

- 14. Spadkowi zaangażowania w organizacjach społecznych, niechęci do brania przez mieszkańców odpowiedzialności i sprawczości za rozwój lokalny,
- 16. Brakom nowych (młodych/ zaczynających w tej dziedzinie) chętnych na stanowiska publiczne,
- 18. Małej liczbie inicjatyw wokół i na rzecz zasobów przyrodniczych obszaru i do jego rozwoju,
- 19. Myśleniu, że nowe problemy można rozwiązać starymi sposobami.

W podejmowanych działaniach należy kłaść duży na wspieranie i promowanie aktywności społecznej i obywatelskiej, szczególnie wśród osób młodych, zachęcać do aktywności bazującej na zasobach przyrodniczych, sprzyjającej przeciwdziałaniu zmianom klimatu, promować rozwiązania innowacyjne i wnoszące nową wartość dla obszaru.

Z przeprowadzonej analizy obszaru można wnioskować, że dla zapewnienia zrównoważonego

rozwoju, w tym zatrzymania migracji potencjału intelektualnego (zjawisko tzw. brain drain na poziomie lokalnym), LGD Partnerstwo Borów Niemodlińskich powinno skupić swoją działalność na:

1. miejscach satysfakcjonującej, dochodowej pracy (TU PRACUJĘ)
2. usługach prywatnych i publicznych przekładających się na odczuwalną jakość życia i decydujących o zamieszkaniu na terenie, a także ofercie wolnego czasu pozwalającej na samorealizację w miejscu zamieszkania (TU MIESZKAM)

zachęcając mieszkańców do włączenia się w całościowe kształtowanie obszaru na bazie dostępnych zasobów przyrodniczych i kulturowych, dostępnej infrastruktury publicznej i przy współpracy zarówno z mieszkańcami własnych miejscowości, jak i mieszkańcami sąsiednich gmin.

Powyższe informacje będą przedmiotem dalszych prac przy tworzeniu Lokalnej Strategii na lata 2023-2027.